

Av Beate Alstad

Heksejakten i middelalderen var en frykt for den kvinnelige seksualiteten.

Jeg har alltid vært fasinert av de sterke kvinneskikkelsene gjennom historien, og ikke minst kvinnene i middelalderen som med sine kunnskaper innen naturmedisin hjalp både folk og fe. Jeg har skrevet en artikkel tidligere om heksene, men etter et besøk på Galgeholmen ved Faret kom lysten til å utdype emnet ytterligere.

Den første hekserettsaken i Skandinavia fant sted i Vardø i 1621 hvor en kvinne ved navn Mari Jørgensdatter innrømmet under tortur at hun var ansvarlig for den store stormen i 1617 hvor ti båter sank og førti mann druknet.

Men i Norge er det trolig Skien som har de første trolldomsprosessene som ender med dødsdom. I 1570-årene skal minst tre kvinner ha blitt brent på bålet for utøvelse av trolldomskunster.

Det spesielle er at nesten alle, eller faktisk alle anklagene mot kvinnene er at de hadde hatt sex med både djevelen selv og flere av hans demoner. Historikerne hevder at siden et overveldende flertall av heksene var kvinner, kan man påstå at heksegalskapen var et direkte angrep på kvinner. Historikeren Jean Kelly beskriver faktisk heksejakten som «det enkeltstående mest grufulle uttrykket for hat eller sterke fordommer mot kvinner i det tidligere, moderne Europa».

Men hvor tett knyttet var egentlig heksejakten til frykten for den kvinnelige seksualiteten? Hat, sterke fordommer og frykten for den kvinnelige seksualiteten går hånd i hånd. Allerede så tidlig som i det 15. århundret stilte feministen Christian de Pizan spørsmål ved hvorfor så mange forskjellige menn gjennom tale, avhandlinger og forfatterskap har insisterte på å uttrykke sine onde fornærmelser mot kvinner og deres oppførsel.

Rituell håning av kvinner, vitser, vold, demonisering av kvinner, forakten for kvinners kroppsvæsker, alt peker tilbake til kvinnens seksualitet. Ja til og med anerkjente forfattere som August Strindberg, Ernest Hemingways har spyttet ut umotiverte og antikvinnelige meninger, og ikke minst Victor Hugo som i en av sine bøker skrev at «Gud ble mann og Djevelen ble kvinne».

Hva var bakgrunnen for denne holdningen som gjennomsyrrer historien, kunsten, antropologen og historien?»

I middelalderen ble kvinner assosiert med naturen og møtt med bekymring. De ble oppfattet som ville, uflidde, overveldende, uhåndterlige og med en umettelig seksualitet som hadde fått kraft fra månen eller djevelen. Menn fryktet den ustyrlige kvinnelige seksualiteten, og et tankesett ble satt i system for å begrense den frie, ukontrollerbare kvinnen. De kvinnelige naturlige kroppsfunksjonene som menstruasjon, fødsel og melkeproduksjon ble sett på som "skitne" og farlige.

Kvinnene ble også sett på som godtroende og lettpåvirkelige med overdrevne følelser og ikke minst stor seksuell appetitt. Dessuten gjorde de motstand mot autoriteter og var vanskelig å disiplinere. De var mentalt skrøpelige og hadde ustabil oppførsel. Derfor ble det antatt at kvinner mye lettere enn menn kunne la seg forføre av overtro, bli lokket av demoniske løfter, og at de enkelt kunne bli overtalt til å forlate sin gudstro. Inkvisisjonens menn trodde hardnakket at kvinner delte Djevelens ambisjoner og seksuelle lyst.

Frykten for den kvinnelige seksualiteten kulminerte i heksejakter som endte i tortur og drap på tusenvis av europeiske kvinner. Dessverre forsvant mye av den kvinnelige kunnskapen fra middelalderen under hekseprosessen.